

ORPHEUS ELDOBJA HANGSZERÉT

Domonkos István

Tér. Rekkenő hőség. Dél körül jár az idő, a parányi üzletek rolói egymás után csukódnak le. A kocsmából zaj hallatszik. A morajba időnként egy kürt rekedt, fuldokló hangja reccsen bele. A kocsmajaajtón Orpheusz lép ki dülöngélve, egy jókora kürttel hóna alatt, s a hangszerész közeli boltja felé indul. Öreg és toprongyos.

ORPHEUSZ (részeg):

Íme hát eljárt az idő felettem,
Kürtömnek súlya elviselhetetlen,
Ha rajta a nyálat fröcskölő
Repedéseket szemlélem,
Hogy szólt valaha, azt sem hiszem.
S bár elmém mást mondana:
Egykori bűneimnek csúf testem
Ím egyetlen tanúja,
Nincs immár rendeltetésem.
E kürtöt, nemrég még ára,
Becse, volt, eladom.

(Belép az üzletbe, körülnéz, a kürtöt óvatosan a pultra helyezi. Egy oldalajtón át a hangszerész az üzletbe lép.)

HANGSZERÉSZ

Jó napot!

ORPHEUSZ *(halkan, suttogva káromkodik, miközben a teret szemléli az ablakon át. Fokozatosan felemeli hangját):*

Mint fiatal kürtös jártam erre
Utoljára. Míg sátrat vertek amazok,
A kőrisfa alatt kürtöm harsogtattam

A tűző napon félmeztelen,
Ez volt a rendeltetésem.

HANGSZERÉSZ *(maga elé, dűnnyögve):*

Ah, vagy úgy! Mindjárt gondoltam, ki vagy.
(Félhangosan)
A kürtre emlékszem.
Arcod, hajad, alakod, hangod szót sem
Érdemel, annyira elváltozott.
(Hangosan)
De foglaljon helyet.

ORPHEUSZ *(a kürtre mutatva):*

Eladni jöttem
E hangszert vagy magam,
Jobban mondva hangszeremmel magam.
Bevallom, a pénz múltamnál is
Jobban érdekel,
S bár nem céloom már életem,
Ifjúkori botlásaimra
Nem szívesen emlékezem.

HANGSZERÉSZ:

Ami a múltat illeti,
Magam is inkább hallgatók,
Bár e ma már hasznavehetetlen kürt
S e váratlan látogatás
Kihozott sodromból.
Egykori botlásairól meg csak ennyit:
Ki csupán addig botlott, míg más bukott,
Gyáva volt az s örök időkre kárhozott,

ORPHEUSZ:

Bár költő, a burkolt
Beszédnek híve nem vagyok.
Hallottam, hogy miután el-
Vagy ha úgy akarja, Euridikét
Cserbenhagytam, boldogan
Éltek azután.
Őt említeni nem volt szándékomban.
Futó kalandom e körisfa alatt
Botlásnak mégsem nevezhetem.
Kürtöt, lányt, dalt, szerelmet
Kívánt az a régi pillanat,
S mert költő voltam és igaz,
Örködni fölötte nem maradhattam
Semmi szín alatt.
Őn szerette azt a lányt
És el sem tudja képzelni
Mi lett volna vele,
Ha netán a költő mellette marad.
Mint költő, érte mindent megtettem,
Remélem hallotta hírét dalaimnak,
Mint ember,
Silány sorsom megérdemeltem.

HANGSZERÉSZ:

Hagynám a hírt és a verseket,
Mint lyukak és repedések e hangszeren,
Olyanok azok az életem.
E kürtért pénzt nem adhatok,
Hívó szavára jegyesem egyszer elhagyott,
S nem a költő, ki csókját versbe fogta,
Futó kalandot
Én kiáltottam az éjszakába,
Hogy bár magános, költő nem vagyok:
Euridike, Euridike, Euridike!
Bennem mozdultak meg a sziklák,
A fák, a virágok,
Bennem vágattak ijedt állatok,
Bennem támadt dalnak feltétele,
Bennem a fájdalom.

ORPHEUSZ

(*halkan*):

Ahelyett hogy pénz fedné múltamat,
Ahogy az már lenni szokott,
E pernahajdertől koldulok.
Ahelyett hogy dédelgetne a jelen,
Éhezem és szajhákra emlékezem.

(*Hangosan, izgatottan*)

Ha jól hallottam, a dal
Feltételét említette.

(*Halkan*)

Vigye ördög a pénzed,
Bár az is a dal feltétele,
A tele gyomor és nyugodt belek.

(*Hangosan*)

Dalomnak akkor épp egy fára
Volt szüksége, egy meggyalázott
Szűzre, elhagyott szeretőre, felszarvazott vőlegényre.
Ha jól emlékszem, Euridikét
Az este és később is versbe illő
Neve mentette csupán, nyafka volt
Túl csontos, s csókolni nem tudott.
S nem is a kék utáni sóvárgás,
Kíváncsisága volt nagyobb,
Úzte erős karjaimba:
A kürtös hogy csinálja azt,
Ezen múltott a dolog.
Nem adnám érte ma sem
Legrosszabb dalom.
Az más lapra tartozik,
Hogy ma már hallgatni lenne jobb.
Euridike! Mily jól illett versemhez
Neve, mily jól illett életemhez a
Költői szerep!

HANGSZERÉSZ (*elfojtott dühvel*):

Kidobhatnám, mert sérteget,
De kedvemre van látni ez új szerepben.
No meg az elmúlt évek folyamán

Összegyűlt nálam önről is néhány adat.
 Elmondanám, ha bátor
 És meghallgatni itt marad.
 Kezdeném tán azzal, hogy
 Kezei közt az este
 Euridike szűz maradt,
 S mind a későbbi lányok, akiket megénekeltek
 Az Euridike gyűjtőnév alatt.
 Költő nem vagyok, az okok
 Trágyalásába hát nem bocsátkozom.
 Nyári estéken itt a kőrísfa alatt,
 Felkapott nevét emlegetve,
 Lányok és asszonyok vihogtak.
 Világos hát, hogy a világon át
 Nem vers, nem szó,
 Nem a teremtő elégedetlenség hajszolta,
 Hanem a gondosan titkolt impotencia.

ORPHEUSZ   *(izgatottan, magából kikelve a kürtöt feje fölé emeli):*

Elég! Elég!
 Istenemre mondom, hogy
 E kürttel, mellyel az életet
 Dicsőítettem, ütlek agyon.
(Lecsillapodva, magába mélyed, halkán)

Igaz. Igaz...
 A kezdet és vég, lám, mégis-
 Csak összefolyt.
 Emlékszem e hangszerre, amikor
 Új volt és csillogott,
 De ez most lényegtelen.
 Szavak, zene, izmok,
 Külső karcsúság és emlékek híján,
 Hogy költő voltam s vagyok,
 E percben most hogy bizonyítsam?
 Mert ím, oly korban élek,
 Melyben a bizonyosság is
 Bizonygatásra szorul.
 S mit bizonyítsak, ha aki
 Voltam, leszek és vagyok,
 Az nem én vagyok,
 Ha bizonyosságomra ürügyet
 A kétely adott,
 Ha egyetlen üzér, ütött hangszerész
 Szenilis plépofa
 Jelöli itt korom.
 Szerencse hát, hogy öreg,
 Gyáva s gyámoltalan,
 Szerencse hát,
 Hogy végre tán
 Csupán ember vagyok.

(Hangosan)

Igaz. Igaz...

(Magára, majd a kürtre mutat)

Mindebben az impotenciának is
Része van, nem titkolom.

(Halkan)

Megtisztelnél azzal, te nyavalyás,
Ha társaságomban érne a természetes halál

(Hangosan)

Ám az igazság ágbogas,
Ezt magam is most látom csak,
Miután annyi dalban töltött év után
Alábbhagyott agyam patetikája.
Igaz, hogy szavaim
Sohasem sikerült
Függetlenülem magam folyásától, igaz.
Érzéseimmel kapaszkodtam
Kürtömbe, levizelték,
Kihullott kezemből.
Magammal eltelve álltam
Amorf hangterében,
Köröttem sok sima felület
Hevert,
Millió apró csillogás,
Szemek, hangok, levelek,
Egynéhány érintésre érdemes dolog,
A jeltelenségre egynéhány alkalom,
Igaz, hogy jó volt tudnom róluk,
Euridikéről, e kőrisfa alatt
Tüzek égtek,
A nagy, emberi kavargásban
Vészjóslón szólt a dal,
vadak lapultak,
Cigánylány osont,
Bohóc dobálta sapkáját magasba,
Tambura csörgött a sátor alatt,
Kés villant, csukladozott távol
Egy alkonyi harang.
Már-már arra gondoltam, abba hagyom,
S szemem lehunytam,
Kürtöm eldobom,
Csend lenne ismét és meleg sötét,
Hold, belső léptek, néma, magános vetkezés
És álom és feledés,
Kinyújtott kar,
Halvány vonal,
Osonás,
Szigorú vonzás,
Békés esés.
Euridike! Euridike! Euridike! — kiáltottam.
És előjött, bújva a homályban,
Mert mást szeretett,
Megérintett,
S kürtöm ajkamra nőtt,
Hússal keveredett a réz,
Csontom a vörös csillogással.
„Ó, hogy szánlak, Orpheuszom — így szólott —,
Rút vagy, egészen görbe,

Nyakadon inak lógnak,
Mint fújtató, akkora hasad,
Szemed az erőködéstől
Izmaid benőtték,
Se látsz, se hallasz,
Billentyűvé kellene válnom
Ujjaid alatt,
Hanggá, hogy megismerj,
Térré ölelésedben, hogy kitölts,
Ó, rút, rút vagy,
Kürtödre hasonlítás!"
Így szólt, s elszaladt . . .

— — — — —
A homályból asszonyok
Gyűltek körém.
Vihogtak, csipkedtek, tapogattak,
Ruháimtól megfosztottak.
Hangom éles sikolyaik
Közé ágyazva,
Euridikére gondoltam:
„Igaz hát, hanggal is lehet ölelni, igaz!"
S kürtöm rezgésébe zuhantam.

— — — — —
De eljárt az idő felettem,
Kürtömnek súlya elviselhetetlen,
Ha rajta a repedéseket szemlélem,
Hogy szólt valaha, azt sem hiszem,
Euridikét sem, a soványt,
Sem fényt, sem homályt,
Ölelést sem, vagy vért, sem rezet,
Se csontot, se csillogást,
Vagy utat, ha elvezet.

(A hangszerészhez)

Egy darab kenyeret szelj, és a kürt itt marad.

(A hangszerész gúnyosan mosolyogva eltűnik az oldalajtón át. Egy utolsó pillantást vetve a kürtre, Orpheusz öreges fürgeséggel kilép az üzletből, ajtaját nyitva hagyva.)